

Forfatter: Lorenzen, Carl Henrik

Titel: BREV FRA: Lorenzen, Carl Henrik (1828-10-22)

Citation: Lorenzen, Carl Henrik: "BREV FRA: Lorenzen, Carl Henrik (1828-10-22)", i *Breve fra Italien skrevne i Aarene 1828 og 1829*, Bianco funo & Schneider, s. 134. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-002032317-000-shoot-L0020323170000038.pdf> (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Breve fra Italien skrevne i Aarene 1828 og 1829

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Romden 22 October.

En stor Deel as denne Dag kan jeg anvende til at fortælle Dig Fortsættelsen af min Reise fra Civitella; Du skal siden erfare, hvorfor jeg blev nødt til at afbryde min regelmæssige Dagbog. Min Formodning, at Sir Vincenzo ikke vilde tage imod Betaling, var ganske rigtig; dog lod han sig omsider overtale til at modtage en Ubetydelighed, blot for at tjene mig, som han sagde. Det var ogsaa kun med Rød og Neppe, at man lod mig slippe; jeg skulde være bleven der til næste Dags Morgen.

s. 135 Veien gik nu igjen nedad. Klipperne ere paa sine Steder saa steile, at man næsten maa formelig klatre ned ad dem. Veiret var imidlertid taaleligt, og med en smuk Udsigt for Øie ned over Sletten hen til Volskerbjergene, naaede jeg snart Olevano. Denne By ligger i en frugtbar og vel dyrket Egn, ved Nanden af en stor Slette, som løber ned imellem Klipperne og strækker sig hen til Campagnen. Høiene ere bedækkede med Oliventræer og Viinstokke, og langsmed Landeveien, som her tager sin Begyndelse, har man plantet Kastanie- og Figentræer. Selve Byen er ikke stort bedre end Civitella, men dog langt venligere ved dens Omgivelse. Her var det, hvor den bekjendte Scene foregik mellem Maleren og Røverne, der gik Glip af Kunstkjenderen R. Jeg drak mig et Glas Viin inde i et lille Huus, der saae ud til at være et Osteri, og mærkede Intet til Røvere. Imidlertid mindede den allerede fremrykkede Dag mig om at fortsætte Reisen, især da Skyerne begyndte at samle sig igjen og truede med Uveir. Efter Mandens Beskrivelse var der længere til Palestrina, end jeg havde formodet; ikke destomindre ilede jeg fremad, uvis om, hvor jeg skulde finde et Nattelogs, da jeg ikke kjendte nogen By mellem Olevano og Palestrina, og ikke heller fandt nogen afsat paa Kortet. Efter nogle Timers Forløb reve Skyerne sig løs fra Bjergtoppene og fore ud over Sletten, Regnen begyndte at strømme ned, og rundt omkring saaes ingen menneskelig Bolig at ty til; selv Træerne, som jeg flere Gange søgte Ly under, hjalp ikke stort. I denne Qvide maatte Sloprokken da frem igjen og gjøre Tjeneste. Jeg var allerede dyngvaad, da jeg endelig kom hen til et Huus med en stor aaben Port, der førte ind til en rummelig Stald, hvor flere Bønder havde søgt Ly mod Regnen. De vare saa høflige at give mig et Knippe Halm til at sætte mig paa, og spurgte, hvor jeg vilde hen i dette Veir. Det var først min Hensigt at blive her om Natten, og Eieren af Huset havde allerede tilladt mig at rede et Leie af Halm, siden han selv ikke s. 136 havde andet at ligge paa. Da det imidlertid begyndte at sagte lidt igjen, og Bønderne meente, at man godt inden Aften kunde naae den nærmeste By, la Cave, hvor jeg kunde finde una buonissima osteria, un letto politico, ed un pranzo da Signore, begav jeg mig atter paa Veien. Til al Ulykke var Tørveiret snart forbi, Regnen blev væsten stærkere end før, og Mørket faldt paa. Jeg fandt mig nu rolig i min Skjæbne, siden det ikke kunde være anderledes; og tog ikke engang Sloprokken, som var bleven rullet sammen, ned af Stokken, men havde dog endnu det hemmelige Haab, at Bøndernes Forjættelse skulde blive opfyldt. Da jeg i fuld Nævn endelig naaede la Cave og ilede ned ad Gaden, viste man mig hen til det eneste Osteri, der var i Byen. Du kan tænke Dig min Forbauselse, da jeg stod ved Indgangen til den usle Hytte, og fik til Svar paa min Bøn om lidt Aftensmad og Logis, at en ledig Seng havde de ikke, og hvad Maden angik, da var det nu for sildigt at lave noget. Imidlertid kom Værtinden ned ad Trappen, en rask og munter Kone, som jeg gjentog min Bøn for. Hun var godmodig nok til at have Medlidenhed med mig, og lovede efter Evne at sørge for de første Fornødenheder. Efterat man havde lyst mig op til et lille Qvistkammer, kom hun snart op og tilbød mig den Seng, som stod i Værelset. Hendes Mand var reist bort og kom først igjen imorgen, hun skulde nok see at faae Huusly for denne Nat i Nabolauget. Vilde jeg tage tiltakke med dette Leie, da stod det til Tjeneste, men rene Sengeklæder havde hun ikke. Jeg var naturligviis villig til Alt og tog med Fornøielse imod Tilbudet. En halv Times Tid efter bragte hun mig lidt varm Kjødmat og en Foliette ikke daarlig Viin, hvorpaa hun forlod mig, idet hun lovede en god Kop Kaffe til imorgen tidlig.

Der stod jeg nu i mine vaade Klæder, ved den smudsige, væmmelige Seng, i et lille Lukaf, hvor Regn og Blæst slog ind igjennem de sønderbrudte Ruder i Vinduet, rystende af Kulde over hele Legemet og med Frygt for den lange Nak, som skulde s. 137 tilbringes her i denne Tilstand. Imidlertid der var intet Valg; jeg slukkede Lampen, kastede mig i Klæderne hen paa Sengen, lagde den vaade Sloprok over mig og forsøgte at sove. Du skal ikke trættes med en lang Beskrivelse over den nu lykkelig overstaaede vaandefulde Nat; jeg vil blot fortælle Dig, at jeg laae vaagen de første Par Timer, men siden faldt i Søvn og sov uafbrudt hele Natten igjennem til det første Daggry. Hvorledes min gode Genius har bevaret mig, saa at jeg endnu i denne Stund er rask og munter og ikke føler det mindste til de ellers saa sædvanlige slemme Følger af en Gjennemvædning (om jeg tør bruge dette Ord), det er og bliver mig en Gaade. Om Morgenen var jeg ganske tør igjen, og ovenpaa den varme oplivende Kaffe følte jeg mig rask og munter, ligesom ellers. Da Konen fik sin Betaling, Halvparten af mine faa Skillinger, undrede hun sig selv over, at jeg var sluppen heelskindet derfra og sagde, efterat have hørt mine Lidelser, at dersom hun havde tænkt dette, skulde hun ganske anderledes have sørget for mig. Derpaa sagde jeg Farvel og forlod den lille By, som jeg vist aldrig kommer til at glemme.

Det var en deilig Morgenstund; Skyerne skiltes ad til alle Sider, Solen, der var kommen op over Horizonen, sendte sine varme, vederqvægende Straaler ned igjennem Taagen, og paa Græs og Blade hang store, glimrende Dugdraaber. Det ubehagelige Indtryk fra forrige Nat var snart forvundet. Veien gik en Tidlang imellem smaa Høie, fulde af Træer og Buske, og gjennemskaarne af rislende Bække. Derpaa blev den bredere og friere. Jeg traf snart paa en Mængde pyntede Folk, Mænd, Fruentimmer og Børn, der i lange Skarer og under Sang og Latter droge hen til en lille Kirke, hvor der skulde være en stor Fest, til Ære for et Madonnabillede. Da vi kom derhen, var den allerede begyndt. Pladsen udenfor Kapellet var fuld af

Mennesker, Kramboder vare opstillede ved Siden af, og Munke, andre Geistlige, Almuesfolk og Æsler dannede en broget Vrimmel.

s. 138 Det kunde have været ganske moersomt at tilbringe en heel Dag paa dette Marked, hvor der handlede baade med Sjæle og Varer; men Veien var lang og Dagen kort, desuden længtes min Pung ikke mindre efter Ro, end jeg selv. Jeg opholdt mig desaarsag kun ganske kort, gik et Øieblik ind i Kapellet og derpaa videre.

Efter en god halv Time kom det stolte Palestrina frem til Høire, indhyllt i Morgentaagen. Det var først min Hensigt at gaae derop og hilse paa nogle Bekjendte, dog Omveien var ikke ubetydelig. Efter Kortet skulde Veien til Rom være nærmest over Fraskati eller Colonna, men den store Strækning af Campagnen mellem Anio og de Albanske Bjerge var mig endnu ganske ubekjendt, kun nogle faa Qvadratmile, men fulde af Minder om gamle, mærkværdige Tider. Jeg fulgte derfor den Prænestinske Vei blot de første tre Miglier, og dreiede derpaa af til Høire ind ad Zagarola til, det gamle Pedum. Af den gamle Landevei er der endnu mange Spor tilbage; den gaaer igjennem en smuk og frugtbar Egn, snevre, skyggefulde Dale afverle med skovrige Banker, hvorfra man overseer Omegnen; Markerne ere vel dyrkede og omgivne med gode Hegn. Paa de talrige Bække mærker man, at Foden af Bjergene ikke har tabt sig endnu i Sletten. Zagarola er næsten blot, hvad man hos os kalder en lille Landsby; men egentlige Landsbyer finder man ikke her i Egnen, de have alle Kjøbstædernes Character. Jeg var et Øieblik inde i det reenlige, godt forsynede Osteri, og fik lidt Viin og Brød til Frokost; da der ikke syntes at være Noget mærkeligt at see, begav jeg mig snarest muligt bort igjen. De næste to Miglier gaaer Veien først ned ad en Banke, derpaa i en Dal, skovbegroede Høie paa begge Sider, hvor man hist og her seer gamle Substructioner mellem Egekrat og Laurbærbuske. Efter en halv Times Tid træder man da ud i den egentlige saakaldte Campagne s. 139 og træffer paa en ældgammel Landevei, der gik og gaaer endnu fra Palestrina til Gabii.

Jeg formaaer ikke at beskrive Dig det Indtryk, dette Øde gjorde paa mig, da jeg alene med min lille Bylt paa Nakken, skulde til at gjennemvandre en Egn, hvor for mange Aarhundreder siden, talrige Slægter havde haft deres Boliger og blomstrende Marker, og hvor man nu kun om Vinteren finder en ubetydelig Population, da de faa Folk, der opholde sig her om Sommeren, ikke ere at regne i Forhold til Terrainets store Udstrækning. Endskjøndt det næsten havde været Vinterkulde i Bjergene, havde Sommeren dog ikke forladt Sletten endnu. Kun paa sine Steder, i Nærheden af Vandløb, saa man Spor af Grønsvær; ellers havde Jordskorpen, især i Frastand, ved det afsvedne Græs, næsten Udseende af en Sandørk. Den gamle Landevei, som jeg fulgte heelt til Gabii, omtrent ser Miglier, bruges endnu baade af Ridende og Kjørende; et langt Stykke seer man endnu de dybe Hjulspor i Polygonerne. Søen Regillus, som jeg beholdt paa venstre Haand, havde nok været værd at besøge, da den efter Sigende skal have noget Eiendommeligt ved sin runde Form, hvilket i Forbindelse med Basaltbruddene, som findes lige i Nærheden deraf, tyde hen paa vulkanisk Oprindelse. Jeg saa den flere Gange i lidt over en halv Miils Frastand, som en lys rund Plet ved Siden af Monte Falcone, men vedblev at følge den lige Vei, da der endnu var mange Miglier at tilbagelægge inden Aften. Castor og Pollur viste sig ikke paa deres hvide, fnysende Gangere; derimod kom et Par Bønder mig imøde, med Skindpels og lange Spyd, som joge forbi paa smukke, stærkt byggede Heste.

Gabii naaede jeg henimod Eftermiddagen. Af den gamle berømte Stad er endnu kun faa Ruiner tilbage. Det interessanteste, og maaskee det stolteste Monument i hele Campagnen, er Cellen af det gamle Junotempel. Den er lukket paa tre Sider og kun aaben imod Syd, men desværre er den største s. 140 Deel af Døren ødelagt, saa at hele Væggen over Architraven mangler. De store Masser, hvoraf den er bygget, er af den bekjendte saakaldte Gabinske Steen, en rødbrun Tufart, som endnu brydes i Nærheden, og fra de ældste Tider er bleven anvendt til store, massive Bygninger. Som det lader til, var den lukket foroven. Det smukke Mosaikgulv er, forunderligt nok, ikke borttaget; endskjøndt det har lidt meget, og navnlig paa den høire Side Kilerne ere løsnede, kan man endnu gjøre sig en Forestilling derom. Det hidrører imidlertid fra en meget sildigere Periode, end selve Templet eller Cellen, da det først var i Keisertiden, eller noget tidligere, at denne Skik opkom hos Romerne. Rundt omkring Cellen sees endnu Spor af Buegangene, der omgave den, samt nogle faa Brudstykker af doriske Søiler. Disse faa Levninger ere næsten Alt, hvad der er tilbage af den gamle, berømte Stad. En Udgravning, som foretoges i Slutningen af forrige Aarhundrede, gav intet videre Udbytte, end problematiske Fundamenter af et Forum. Søen, der ligger omtrent en halv Miglie fra Templet, den nuværende Lago Pantano, er betydeligt større, end Lacus Regillus, og maa sikkert være af Interesse for en kyndig Geolog.

Derfra gik jeg igjen op til Templet og satte mig ned paa Cellens Dørtrin. Indholdet af en lille Lerke, som jeg havde kjøbt i Zagarola, smagte fortrinligt, og hjalp ogsaa til at stille Appetiten, som begyndte at indfinde sig. Det var en deilig Eftermiddag, Solen stod lige paa Døren og varmede godt, uden at være altfor hed. For saavidt var der alsa Intet i Veien. Ligeover for laae Fraskati med den stolte, kneisende Villa Aldobrandini. Jeg havde først isinde, at gaae derhen og blive om Natten hos den gamle Guardaroba, men omsider foretrak jeg dog at gaae lige til Rom, efter først at have gjort en lille Omvei til Collatia, tværs over Markerne, da der ikke var afsat nogen Vei paa Kortet.

Imidlertid var jeg først inde i et lille Osteri, som laae s. 141 ganske uventet paa venstre Haand fra Veien, inden jeg dreiede af til Høire. Den gamle Kone, der ene var hjemme, bød mig et Par Skiver tørt og gammelt Hvedebrød, og dertil daarlig, suur Viin, som jeg fik at nøies med, da hun ikke kunde skaffe anden

Middagsmad. Manden skulde komme med Proviant fra Rom om Aftenen. Dette simple Maaltid slugte Resten af mine Penge, og jeg kunde nu saa meget deslettere og freidigere fortsætte Veien.

Fra dette Osteri til Collatia regnes for næsten tre Miglier. Ruinerne af denne By frembyde intet Mærkeligt, de ere meget ubetydeligere, end de af Gabii. Man seer, som sædvanligt, en Deel Substructioner og Steder, hvor der maa have staaet Bygninger; dog er det umuligt at gjøre sig en Idee om dens Omfang. Man maa tage Hukommelsen og Phantasien til Hjælp, ligesom ved saa mange andre Oldtidsminder, forat kunne dvæle der med Interesse; men da fremstaae ogsaa Billeder og Danker, som vanskeligt gaae af Glemme. Mærkværdigt er det, synes mig, at Almuen ikke har nogen Idee om Spøgeri mellem saadanne gamle Ruiner. Jeg har i Samtaler flere Gange slaaet paa denne Streng, men aldrig fundet mindste Spor hos dem af slige Tanker. Her vilde den gothiske Folkestamme strax have en ypperlig Figur, den ulykkelige Lucretia i hvidt Klædebon med Slør over Hovedet.

Fra Collatia skraaede jeg nu igjen over til den saakaldte Ponte della Nona, det sidste gamle Mindesmærke, som endnu kunde tages i Øiesyn, inden Skumringen faldt paa. Den udfylder en temmelig bred Fordybning imellem to Høie paa den Prænestinske Landevei, og er formodentlig bygget paa Gracchernes Tid. Det nyere Navn har den faaet af de ni Buer, hvoraf den bestaaer. Pillerne ere høie, men smalle, og staae tæt sammen paa Grund af det porøse Material, den før omtalte gabinske Tufart. En større Bro af en lignende Art og til samme Øiemed, det vil sige, til at udfylde en mindre beqvem s. 142 Fordybning, og ikke for Vandets Skyld, var den under Ariccia paa den Appiske Vei, hvoraf der endnu findes kjendelige Spor. Man seer, det var den gamle Verdens Hovedstad, som disse Veie gik ud fra.

De sidste ni Miglier fra Broen til S. Lorenzo-Porten bleve mindre behagelige end de foregaaende. I Begyndelsen, inden Maanen gik op, var det saa mørkt, som det kan være i en italiensk Stjernenat. Endskjønt jeg gik fuldkommen tryk og rolig, og menneskelige Boliger ikke manglede, forekom Egnen mig dog som en stor Kirkegaard, og de store, forfaldne Masser, som jeg hist og her kunde skimte ved Siden af Veien, lignede gamle Gravminder over mange henfarne Generationer. Siden blev det lidt mindre uhyggeligt, da jeg traf sammen med nogle Folk fra Abruzzerne, som vilde til Byen for at søge Arbeide. Vi fulgtes ad lige til Porten; der skiltes vi, de ordknappe, alvorlige Mænd dreiede om til Venstre, langs med Muren, jeg gik lige frem, forbi den store Basilica S. Maria Maggiore, op og ned ad det gamle Mons Viminalis, over det Trajanske Forum, hvor den ranke Støtte endnu stod i den deiligste Maanebelysning, og naaede snart den velbekjendte capitolinske Trappe.

Saaledes er da nu denne lille Reise lykkelig overstaaet, som ikke blev begyndt uden Frygt, da man i den senere Tid har hørt om adskillige Overfald. Min Stjerne maa altsaa ikke være daarlig. Dersom Du nogensinde har havt et lignende Nattelogis, som jeg i la Cave, kan Du tænke Dig, hvor vel jeg var tilmode, da jeg atter laae i min gode, varme Seng. Imorges maatte jeg give den hjertelige T. En fuldstændig Relation om mine Fata, og i Aften har jeg lovet Børnene at fortælle dem om Vandfald og Bjerge, Dyr og Mennesker, da jeg ellers ikke faaer Ro i den første Uge.